

اسناد بین‌المللی حقوق بشر

مجموعه کامل اسناد جهانی از ۱۹۲۴ تا ۲۰۱۵

جلد چهارم:

حقوق پناهندگان، بی‌تابعیت‌ها، کارگران مهاجر
مردمان بومی، اقلیت‌ها و تنوع فرهنگی

تصحیح، ترجمه و تدوین

دکتر باقر انصاری

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

سرشناسه : انصاری، باقر - ۱۳۵۳ -، گردآورنده، مترجم
عنوان و نام پدیدآور : اسناد بین‌المللی حقوق بشر: مجموعه کامل اسناد جهانی از ۱۹۲۴ تا ۲۰۱۵ / تصحیح،
ترجمه، تدوین: باقر انصاری
مشخصات نشر : تهران: خرسندی، ۱۳۹۶ -
مشخصات ظاهری : ۲۸۸ ص.
شابک : 978-600-114-594-0
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
مندرجات : ج. ۴. حقوق پناهندگان، بی‌تابعیت‌ها، کارگران مهاجر، مردمان بومی، اقلیت‌ها و تنوع فرهنگی
موضوع : حقوق بشر
موضوع : حقوق بشر -- اسناد و مدارک
موضوع : حقوق بشر -- اعلامیه‌ها، شعارها و غیره
رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۶ الف ۸/الف K۳۲۴۰
رده‌بندی دیوید : ۳۴۱/۴۸
شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۲۳۴۶۸

انتشارات خرسندی

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبای نژاد - نرسیده به خیابان دانشگاه -

پلاک ۱۷۴ - واحد ۱

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۴۰۵۰۶۱

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۹۲، تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰ - ۶۶۹۵۰۷۸۰

فروشگاه شماره ۳: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیکی: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

اسناد بین‌المللی حقوق بشر (مجموعه کامل اسناد جهانی از ۱۹۲۴ تا ۲۰۱۵)

جلد چهارم: حقوق پناهندگان، بی‌تابعیت‌ها، کارگران مهاجر، مردمان بومی، اقلیت‌ها و تنوع فرهنگی

تدوین، ترجمه، تصحیح: دکتر باقر انصاری (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)

صفحه‌آرایی: الهام پیدایی

چاپ اول: ۱۳۹۶ - شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۴۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-594-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۵۹۴-۰

دیباچه

رعایت حقوق بشر در جهان کنونی مطالبه‌ای فراگیر و متعلق به همه ملت‌هاست. در چارچوب همین مطالبه عمومی، همه فرهنگ‌ها ظرفیت‌ها و داشته‌های خود را عرضه می‌کنند و تلاش دارند تا در روند هنجارسازی اسناد بین‌المللی مشترک بین همه کشورها مشارکت جدی پیدا کنند.

برای موفقیت در این عرصه شراکت و هم‌افزایی جهانی جهت ارتقای وضعیت انسان، طبیعتاً می‌بایست ابتدا در سطح ملی فعالیت‌های نظری لازم انجام شود و متفکران و اندیشمندان کشورهای مختلف دیدگاه‌ها و نظرات عالمانه خود را در زمینه‌های متنوع حقوق انسانی تبیین کرده و در قالب مناسب قابل فهم برای جهانیان عرضه دارند. این ضرورت به‌طور جدی متوجه جهان اسلام از جمله ایران نیز می‌باشد چرا که فرهنگ اسلامی ایرانی از دیرباز به مقوله حقوق انسان عنایت رزوه داشته و منابع، اسناد و قواعد متعددی را در زمینه حقوق بشر به مخاطبان جهانی معرفی کرده است. به علاوه، سالف‌هاست که در مورد نحوه رابطه مسلمانان با دولت‌ها در سطح ملی کشورهای اسلامی یا در جوامع غیر اسلامی و نحوه مواجهه با قدرت‌های بزرگ سیاسی عالم، مطالبه‌های گوناگونی در جریان دارد که همه اینها ایجاب می‌کند تا با استفاده از ظرفیت‌های موازین حقوق انسانی به سمت اصلاح امور و احقاق حق و اجرای عدالت قدم برداریم.

علی‌رغم نکات فوق، چون در چند دهه اخیر ابتکار تدوین اسناد بین‌المللی و پدیدآوری منابع تخصصی در زمینه حقوق بشر عمدتاً در اختیار جوامع توسعه یافته قرار گرفته است، حضور متفکران مسلمان و تلاش‌های علمی آنان در عرصه مباحث فنی حقوق بشر در حد مطلوبی نبوده است. برای جبران این عقب ماندگی، لازم است تجربه تاریخی گذشته در دوره ماقبل شکل‌گیری تمدن ماندگار اسلامی را تکرار کرد و آن شناسایی دقیق آثار علمی دیگر فرهنگ‌ها و بکارگیری نهضت ترجمه برای اشراف لازم بر دیدگاه‌های موجود در سطح جهانی است تا متعاقب این وقوف علمی، به صورت عالمانه و روشمند و با خودباوری فرهنگی رجوع به منابع و اصول مبنایی اندیشه اسلامی و ایرانی انجام پذیرد و

زایشهای فکری غیر تقلیدی و مبتکرانه در زمینه حقوق انسانی شکل گرفته و معرفی کردند. اثر حاضر با درک ضرورت‌های فوق از سوی جناب دکتر باقر انصاری آماده شده است. اسناد حقوق بشر به ویژه اسنادی که در سطح بین‌المللی جنبه محوری در عرصه‌های مختلف حقوق انسانی دارند ابزار مراجعات مکرر اساتید و دانش پژوهان رشته‌های مختلف حقوق می‌باشند. بر همین اساس، هم سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان نهادهای عمومی و مراکز علمی وابسته به آنها و هم فعالان مدنی و مراکز دانشگاهی و حوزوی به این اسناد نیاز مستمر دارند. مطامع باشند که در سطح جهانی چه معیارهایی مبنای صیانت از کرامت انسانها قرار گرفته‌اند. در میان اسناد ذی‌ربط برخی موارد وجود دارد که جمهوری اسلامی ایران خود عضو آن و مهمان به اجرا می‌باشد که طبیعتاً در این موارد وقوف مخاطبان ایرانی بر مفاد آنها زمان تحت هر چه بهتر تعهدات بین‌المللی کشور و شکل‌گیری روندهای اجماع ساز در میان همه طرف‌های مؤثر در سطح ملی را فراهم خواهد آورد. در بستر دانایی است که می‌توان انتظار داشت تا مطالب انتقادی عالمانه نیز از سوی متفکران ایرانی در خصوص اسناد بین‌المللی بدین اید. ضمن تشکر از تلاش علمی جناب دکتر باقر انصاری دانشیار محترم دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی و عضو کمیته علمی کمیسیون، آمادگی ایشان برای نشر مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر از طریق نهاد مستقل حقوق بشر ایران را ارج می‌نهم چرا که بدین طریق در واقع علاوه بر خدمت علمی، در یک کار عام‌المنفعه نیز مشارکت کرده‌اند و موجب شده‌اند که منابع مادی حاصل از انجام کار علمی در خدمت فعالیت‌های انسان‌دوستانه قرار گیرد. از ناشر محترم که تفاهم‌نامه‌ای برای نشر آثار تخصصی حقوق بشر با کمیسیون منعقد کرده‌اند نیز صمیمانه تشکر می‌کنیم و امیدواریم فعالیت‌های فرهنگی و ترویجی برای ارتقای حقوق انسانی در کشورمان روز به روز توسعه یابد.

امور پژوهشی و آموزشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

بهار ۱۳۹۵

پیشگفتار

حقوق بشر، به مثابه حقوق موجود، حقوقی هستند که عمدتاً در قالب معاهدات بین‌المللی و برای جهت دهی، کنترل و مهار رفتار دولت‌ها با اشخاص تحت صلاحیت آنها، شناسایی شده و سازوکارهای نظارتی بین‌المللی خاصی حمایت می‌شوند. مطالعه تاریخ تحولات حقوق بشر نشان می‌دهد که هم شناسایی این حقوق و هم اعمال و اجرای آنها با موانع و دشواریها، زیاد راجعه بوده و در یک روند نسبتاً کند و تدریجی صورت گرفته و این موانع و دشواریها، سطح بین‌المللی و ملی، کم و بیش، باقی است. در این روند تدریجی مشاهده می‌شود که دولت‌ها، مختلف جهان، هر کدام با زمینه‌ها و توجیهات مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ابتدا در برابر شناسایی همه یا بعضی از این هنجارهای بین‌المللی که انواع خودسریها، تجاوزات و احتمالاً، آنها را محکوم و محدود می‌کند مقاومت کرده‌اند و سپس، این مقاومت در مقام اعمال و اجرا و رعایت هنجارهای شناسایی شده، دو چندان شده است.

با وجود این، اندیشه حقوق بشر، به دلیل سازگاری با روح انسان آزادیخواه و برابریخواه، و به جهت کارکردهای حمایتی و دفاعی بسیار قوی، ارزشهای بنیادی بشر در برابر انواع هجمه‌های دولت‌ها و عوامل تحت حمایت آنها، مسیر خود را از که راه تاریخ باز کرده و آهسته و پیوسته، رسوخ و نفوذ عام یافته و اکنون به عامل قدرتمندی در تنظیم مناسبات بین‌المللی و ملی دولت‌ها تبدیل شده است و هم‌چنان به سمت کسب اقتدار و مرجعیت بیشتر گام برمی‌دارد. به طوری که در دنیای امروز، حقوق بشر داعیه حکمرانی بر همه قلمروهای هنجاری از جمله هنجارهای حقوقی را دارد و باور غالب آن است که سایر موازین و قواعد رفتاری تنها در صورتی قابل قبول و مشروع هستند که با موازین حقوق بشر هماهنگ و سازگار باشند. به دیگر سخن، حقوق بشر، معیار سنجش میزان مشروعیت قواعد

مختلف حقوقی، از قواعد حقوق بین‌الملل گرفته تا قواعد حقوق عمومی و کیفری و خصوصی، گردیده است.

با وجود این، شناخت حقوق بشر موجود و فهم آنها کار آسانی نیست و مستلزم تخصص است. اعلامیه حقوق کودک مصوب ۱۹۲۴ جامعه ملل، نخستین سند حقوق بشری است که از سوی یک سازمان بین‌المللی تصویب شده است. از آن زمان تا کنون، اسناد مختلفی تحت عناوین مختلفی همچون اعلامیه، میثاق، کنوانسیون، مجموعه اصول، قواعد معیار، راهنمای عمل و توصیه نامه از سوی مراجع بین‌المللی مختلفی نظیر مجمع عمومی سازمان ملل، سازمان بین‌المللی کار، یونسکو، و کنفرانس‌های بین‌دولتی برگزار شده زیر نظر سازمان ملل تصویب شده و حجم عظیمی از هنجارهای متنوع حقوق بشری پیش روی اجتماع بین‌المللی قرار گرفته است. علاوه بر این، مراجع بین‌المللی ناظر بر اعمال حقوق بشر، در مقام تفسیر این حقوق، حقوق فرعی مختلفی از دل آنها استنباط کرده و به فهرست حقوق مصرح در اسناد اضافه کرده‌اند. کمیت زیاد و کیفیت متنوع این اسناد به گونه‌ای است که آگاهی از آنها، تشخیص آنها را تمیز آنها از سایر اسناد بین‌المللی را با دشواری مواجه می‌سازد. در این میان، چه بسا اسنادی که وجه حقوق بشری دارند و بالتبع، حقوق پیش‌بینی شده در آنها، نادیده گرفته شوند است؛ که فاقد وجه حقوق بشری هستند به عنوان سند حقوق بشری توصیف شوند.

علاوه بر این، نظام بین‌المللی حقوق بشر، مفاهیم و اصطلاحات و عبارتهای کلیدی خاص خود را دارد که در مقام استعمال (غالباً در یکی از زبانهای انگلیسی یا فرانسه)، به دقت و کاملاً آگاهانه به کار برده شده‌اند. فرد، شخص، مردم، ملت، کودک، بزرگسال، حق، استحقاق، تبعیض، کرامت انسانی و دولت از جمله این اصطلاحات کلیدی هستند که در تفسیر و فهم معانی و حدود حقوق بشر شناسایی شده در اسناد بین‌المللی نقش مهمی بازی می‌کنند. بنابراین، چنانچه در ترجمه اسناد بین‌المللی به زبانهای ملی، دقت لازم صورت نگیرد ممکن است انتقال معنا درست صورت نگیرد و به سوء برداشت‌ها منجر شود.

در کشور ما مجموعه‌های متعددی با عنوان «اسناد بین‌المللی حقوق بشر» منتشر شده است که متأسفانه بیشتر ایرادهای فوق در آنها دیده می‌شود. در این مجموعه‌ها، غالباً اسناد بین‌المللی که ایران به آنها ملحق شده است و ترجمه رسمی آنها که در مجلس ملی یا مجلس شورای اسلامی تصویب شده، عیناً آورده شده است. در برخی مجموعه‌ها، ترجمه‌های اسناد دیگر نیز مشاهده می‌شود که جز در موارد استثنایی، تخصصی نبوده و ایرادهای متعددی در آنها مشاهده می‌شود. در پایگاه‌های اینترنتی برخی نهادها نظیر پایگاه دفتر سازمان ملل متحد در ایران، کمیسیون حقوق بشر اسلامی و ستاد حقوق بشر قوه قضائیه نیز کم و بیش همین وضع مشاهده می‌شود.

در این مجموعه، برای احراز حقوق بشری بودن یا نبودن اسناد بین‌المللی از دو دسته معیار استفاده شده است که از سوی مراجع جهانی و منطقه‌ای ناظر بر حقوق بشر بدین منظور به کار می‌روند. دسته اول، معیارها هستند که نهادهای جهانی و منطقه‌ای حمایت از حقوق بشر به کار می‌گیرند. این مراجع، در مقام احراز صلاحیت خود برای رسیدگی به یک شکایت، ابتدا باید به این پرسش مهم پاسخ دهند که آیا نقض یک یا چند حق بشری در میان است یا نه؟ بدیهی است چنانچه پاسخ منفی باشد، مرجع خود را برای رسیدگی به شکایت مطرح، غیر صالح اعلام می‌کنند. معیارهای ورود استفاده برای پاسخ به این پرسش عبارتند از: اسنادی که مشخصاً برای شناسایی حقوق بشر تدوین شده‌اند و در عنوان آنها کلمه «حقوق» قید شده است همانند کنوانسیون حقوق کودکان (۱۹۸۹)، اسنادی که در عنوان آنها کلمه «حقوق» قید نشده است اما موضوع و هدف اصلی آنها حمایت از حقوق بشر است و مقدمه آنها با ارجاع به اسناد بین‌المللی حقوق بشر از جمله با ارجاع به اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاقین آغاز شده است و بالتبع، متن آنها نیز حاوی حقوق بشر است همانند قواعد رفتاری ضابطان قانون (۱۹۷۹) و نهایتاً، اسنادی که موضوع و هدف اصلی آنها حمایت از حقوق بشر نیست اما متضمن موادی در حمایت از برخی حقوق بشر هستند همانند کنوانسیون وین راجع به روابط کنسولی (۱۹۶۳). شناسایی اسناد اخیر امر

دشواری است و در واقع، این اسناد ماهیتاً حقوق بشری نیستند اما به طور استثنایی حاوی موادی در حمایت از حقوق بشر هستند. در این مجموعه، تنها اسناد دو دسته نخست مورد توجه واقع شده‌اند.

معیار دوم برای شناسایی اسناد حقوق بشری آن است که مرجع تصویب کننده آن، انتشار آن را در مجموعه اسناد حقوق بشری سازمان ملل توصیه کرده باشد. برای مثال، در سال‌های اخیر، مجمع عمومی سازمان ملل هر سندی را که تصویب می‌کند چنانچه از سنخ حقوق بشر بداند از کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل می‌خواهد تا آنرا در چاپ جدید «مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر» بگنجاند. کمیسر عالی حقوق بشر که مطالعه و ترویج و اطلاع رسانی در زمینه حقوق بشر از مأموریت‌های اصلی آن است اسنادی را که در زمره اسناد حقوق بشر تشخیص داده‌اند در «مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر»^۱ گردآوری کرده است. این مجموعه، مرتباً به روز می‌شود.

بنابراین، با توجه به ملاک‌ها، البته با استناد در این مجموعه می‌توان گفت که مجموعه حاضر، یکی از کامل‌ترین و مسبرترین مجموعه‌های موجود در خصوص اسناد بین‌المللی حقوق بشر است. مجموعه حاضر، علاوه بر اساس مجموعه کمیسر عالی حقوق بشر تهیه و تنظیم شده است اما در مقایسه با آن، کامل‌تر و دقیق‌تر است.

طراحی و تنظیم این مجموعه، حاصل استفاده از روش‌ها و فنون تخصصی است که در مراجع ملی و بین‌المللی برای تهیه مجموعه‌های مشابه، متداول است. بر این اساس، در گردآوری مجموعه حاضر، نخست فهرست کامل اسناد بین‌المللی حقوق بشر تهیه شد. در این فرایند، الگوی مورد استفاده در «مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر» و در کتابخانه برخط حقوق بشر دانشگاه مینه‌سوتا^۲ نیز مورد توجه قرار گرفت. پس از تکمیل فهرست، اسناد بر اساس موضوع دسته‌بندی شدند. این دسته‌بندی که برای منسجم و منظم کردن

1 Human Rights, A Compilation of International Instruments, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Geneva, 2003.

2 University of Minnesota Human Rights Library,
<http://www1.umn.edu/humanrts/treaties.htm>.

اسناد مندرج در مجموعه و تسهیل پیدا کردن آنها صورت گرفته است گاهی با تصمیم‌های سخت صورت گرفته است. برای مثال، مقاوله نامه راجع به بدترین اشکال کار کودک یا باید در ذیل عنوان «حقوق بنیادی کار» بیاید یا ذیل عنوان «حقوق کودک». در این نوع تصمیم‌گیریها، از تجربیات تنقیح و تدوین کدهای موضوعی در فرانسه و آمریکا و نیز تجربیات تنقیحی معاونت تنقیح و تدوین قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری استفاده شده است.

پس از دسته‌بندی موضوعی، اسناد ذیل هر عنوان موضوعی، بر اساس نظم تاریخی مرتب شده است. در واقع، در داخل هر دسته‌بندی موضوعی، نظم تاریخی بر نظم موضوعی ترجیح داده شده است. مشاهده این نظم تاریخی، تدوین و توسعه تدریجی نظام بین‌المللی حقوق بشر را پیش روی هر خواننده قرار می‌دهد و حتی امکان پیش‌بینی تحولات آتی در حوزه حقوق بشر را نیز فراهم می‌کند.

با مشخص شدن ساختار و محتوای مجموعه، تلاش برای تهیه و ترجمه اسناد آغاز شد. همه مجموعه‌های فارسی قابل دسترس برتر ترجمه قرار گرفت: مجموعه منتشر شده از سوی کرسی حقوق بشر دانشگاه شهید بهشتی^۱، کتاب‌های مرتبط با موضوعات خاص حقوق بشری نظیر کتاب «مقاوله نامه‌های بین‌المللی کار» و کتاب «حقوق بین‌الملل ارتباطات و اطلاعات»، مجموعه‌ای از اسناد مهم^۲، سایت‌های نهادهایی^۳ چون مرکز اسناد ملل متحد در ایران، کمیسیون حقوق بشر اسلامی و ستاد حقوق بشر قره‌فضایه، کتابهایی که به مناسبت موضوع خود در پایان به ترجمه اسناد در قالب ضمیمه پرداخته شدند و اسنادی که

۱- مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر، قسمت اول: اسناد جهانی، زیر نظر دکتر اردشیر امیر ارجمند، چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲.

۲- مقاوله نامه‌های بین‌المللی کار، ترجمه و گردآوری: دکتر محمد رضا سپهری و همکاران، انتشارات مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۹۲.

۳- کتاب حقوق بین‌الملل ارتباطات و اطلاعات، مجموعه‌ای از اسناد مهم، تدوین: ادوارد پلومان، ترجمه بهمن آقایی، انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۰.

از سوی اشخاص معلوم یا نامعلوم ترجمه شده بود و در سایت‌های برخی از سازمانهای دولتی یا غیردولتی منتشر شده بودند گردآوری شدند. پس از بررسی‌های لازم روشن شد که معدودی از ترجمه‌ها از دقت و اعتبار خوبی برخوردارند و نیازمند اصلاحات جزئی هستند، برخی دیگر مستلزم بازنگری اساسی هستند و برخی دیگر به دلیل ایرادهای مبانی و متعدد، قابل استفاده نیستند. همچنین، مشخص شد که برخی از اسناد، تاکنون به فارسی ترجمه نشده‌اند و باید ترجمه شوند. بر این اساس، تطبیق کلیه ترجمه‌های قابل استفاده با اصل اسناد (به زبانهای انگلیسی و گاهی فرانسه) و تصحیح آنها آغاز شد. برخی اسناد شخصاً ترجمه گردیدند و در ترجمه برخی اسناد نیز از دانشجویان توانمند و علاقمند کمک گرفته شد. کلیه ترجمه‌های دانشجویان با اصل اسناد تطبیق داده شد و جهت اعمال مجدد به آنها برگردانده شد و مناسبات اصلاح شده، دوباره با اصل اسناد تطبیق داده شد. در مجموع، عبارت پردازی مجموعه به گونه‌ای است گویی همه اسناد را یک فرد واحد ترجمه کرده است.

پس از تصحیح و اتمام ترجمه‌ها (که از اواسط سال ۱۳۸۹ آغاز شد و تا شهریور ۱۳۹۴ به طول انجامید)، تاریخ و مرجع تصویب اسناد با دقت لازم تحقیق و در ذیل هر سند قید شد. سپس، اسنادی که دولت جمهوری اسلامی ایران به آنها ملحق شده در پاورقی مشخص شدند و سرانجام، مجموعه تهیه شده از نظر عنوان به‌ی‌تفصیل بررسی، عددی، یکدستی و انسجام و انطباق با اصل اسناد بازبینی شد. با توجه به حجم زیاد اسناد، این اقدامات به ظاهر ساده و آسان، اما به واقع بسیار سخت، دقت و سواسانه و زمان‌بر زیادی به خود اختصاص دادند.

نکته اساسی در تنظیم این مجموعه آن است که تلاش شده است تا با دقت لازم، از جمله با مراجعه به تفسیرها و رویه‌های مراجع نظارتی جهانی و منطقه‌ای حقوق بشر، مجموعه‌ای که کمیتر عالی حقوق بشر در تعریف اصطلاحات و مفاهیم کلیدی منتشر کرده است، دانشنامه‌ها و لغت‌نامه‌های تخصصی و معتبر، مفاهیم و اصطلاحات کلیدی مندرج در اسناد بین‌المللی حقوق بشر به نحو تخصصی و درست ترجمه شوند. برخی از این

اصطلاحات کلیدی مدتهاست در زبان فارسی به نحو دیگر استعمال می شوند. برای مثال، می توان از ترجمه «تعهد» به «عدول»^۱ یا «انحراف» و «مردم» به «ملت»^۲ نام برد. در زمان تدوین اعلامیه جهانی حقوق بشر شاید معنای درست این اصطلاحات روشن نبوده است اما در حال حاضر، بار معنایی خاص این اصطلاحات روشن شده است. بر این اساس، برخی از اصطلاحاتی که در این مجموعه با دقت و وسواس تحقیقی لازم مورد استفاده واقع شده اند عبارتند از: «کرامت انسانی» به جای «حیثیت یا شأن انسانی»، «مالکیت» به جای «دارایی»، «ثبات» به جای «نمکن»، «بردگی» به جای «برده داری»، «موازین» و «معیارها» به جای «استاندارد»، «بی رحمانه» به جای «ظالمانه»، «بشر دوستانه» به جای «انسان دوستانه»، «اشخاص توانمند» به جای «معلولان»، «ناپدیدشدگی قهری» به جای «ناپدیدشدگی اجباری»، «مبنایی» به جای «سازشی»، «جمعی» به جای «دسته جمعی»، «آموزش» به جای «آموز و پرورش»، «شرایط محظوظ» به جای «رزرو»، «حق تعیین سرنوشت» به جای «حق خودمختاری»، «حقوق بین الملل بشر» به جای «حقوق بشر بین الملل»، «شکایت» به جای «اطلاعیه و مکاتبه»، «صلاحیت دولت» به جای «صلاحیت قضایی دولت»، «قواعد معیار حداقلی» به جای «قواعد حداقل استاندارد»، «پیشگیری» به جای «جلوگیری»، «رفع» به جای «امحا یا حذف»، «اتخاذ تدبیر» به جای «اتخاذ اقدام»، «اجرا شدن سند» به جای «قابل اجرا شدن سند»، «زخمی» به جای «زخم دار». البته این موارد صرفاً با باب مثال ذکر شدند و اصطلاحات اصلاح شده در این مجموعه بسیار زیاد هستند.

علاوه بر دقت در ترجمه و اصلاح مفاهیم و اصطلاحات کلیدی این اثر، از منافع حقوق بشر، ایرادهایی که در ترجمه های موجود اعم از ترجمه های رسمی که در قالب قانون الحاق مبنا قرار گرفته اند و ترجمه های غیررسمی وجود داشته است تا حد ممکن اصلاح شده است. برخی از این ایرادها آنچنان مهم هستند که به تحریف معنا در زبان فارسی منجر

۱- نظیر بند ۳ ماده ۴ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

۲- نظیر بند ۲ ماده ۵ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

۳- نظیر ماده ۱ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی

می‌شوند. برای مثال، به برخی از اصلاحاتی که در ترجمه‌های رسمی صورت گرفته است اشاره می‌شود:

الف) برخی اصلاحات در تصحیح ترجمه رسمی اعلامیه جهانی حقوق بشر

۱. در ترجمه مقدمه اعلامیه جهانی حقوق بشر آمده است: «از آنجا که حسن تفاهم مشترکی نسبت به این حقوق و آزادیها برای اجرای کامل این تعهد، کمال اهمیت را دارد؛ ترجمه اصلاح شده: «از آنجا که درک مشترک از این حقوق و آزادیها برای تحقق کامل این میثاق، کمال اهمیت را دارد؛»
۲. ترجمه ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر: «هر کسی حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آن است که از داشتن عقیده خود بیم و اضطرابی نداشته باشد و در کسب اطلاعات آزادکار و در اخذ و انتشار آن، به تمام وسایل و بدون ملاحظات مرزی، آزاد باشد؛» ترجمه اصلاح شده: «هر کسی حق آزادی نظر و بیان دارد و حق مزبور شامل آن است که در داشتن نظرات و در جستجو، دریافت و اشاعه اطلاعات و اندیشه‌ها، با هر وسیله و در هر ظرفیت نظر از مرزها، آزاد باشد.»
۳. ترجمه ماده ۲۰ اعلامیه جهانی حقوق بشر: «۲۰. هیچ کس را نمی‌توان مجبور به شرکت در اجتماعی کرد؛» ترجمه اصلاح شده: «۲۰. هیچ کس را نمی‌توان به عضویت در انجمنی مجبور کرد.»
۴. ترجمه ماده ۲۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر: «هر کسی به عنوان عضو اجتماع حق امنیت اجتماعی دارد و...؛» ترجمه اصلاح شده: «هر کسی به عنوان عضو اجتماع حق بر تأمین اجتماعی دارد و...».
۵. ترجمه ماده ۲۳ اعلامیه جهانی حقوق بشر: «۱. هر کسی حق دارد کار کند...؛» ترجمه اصلاح شده: «۱. هر کسی حق بر کار دارد...».
۶. ترجمه ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر: «۱. هر کس حق دارد از آموزش و پرورش بهره‌مند شود. آموزش و پرورش لااقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات

ابتدایی و اساسی است باید مجانی باشد. آموزش ابتدایی اجباری است. آموزش حرفه‌ای باید عمومیت پیدا کند و...»؛ ترجمه اصلاح شده: «۱. هر کسی حق بر آموزش دارد. آموزش لااقل در مقاطع ابتدایی و پایه باید رایگان باشد. آموزش ابتدایی اجباری است. آموزش فنی و حرفه‌ای باید برای همگان قابل دسترس باشد و...».

(ب) برخی اصلاحات در تصحیح ترجمه رسمی میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی

۱. ترجمه رسمی ماده ۲ میثاق: «... ج) تضمین کند که مقامات صالح نسبت به تظلماتی که همانند این محرز شود ترتیب اثر صحیح بدهند. ترجمه اصلاح شده: «... ج) تضمین کند که مقامات ذی صلاح، به طرق جبرانی اعطا شده، ترتیب اثر دهند»؛

۲. ترجمه رسمی ماده ۱۴ میثاق: «... ۱. همه در برابر دادگاهها... متساوی هستند. هر کس حق دارد... دادگاه درباره حقایق اتهامات جنایی علیه او یا اختلافات راجع به حقوق و الزامات آن، و در امور مدنی اتخاذ تصمیم نمایند». ترجمه اصلاح شده: «... ۱. همه در مقابل دادگاهها... مساوی هستند. هر کس حق دارد... دادگاه درباره حقایق اتهامات کیفری علیه او یا اختلافات راجع به... تعهدات در امور مدنی، تصمیم بگیرد»؛

۳. ترجمه رسمی ماده ۲۵ میثاق: «... ۱. هر گونه تبلیغ برای جنگ به موجب قانون ممنوع است. ۲. هر گونه دعوت (ترغیب) به کینه (تفرق) ملی یا نژادی یا مذهبی که محرک تبعیض یا مخاصمه یا اعمال زور باشد به موجب قانون ممنوع است». ترجمه اصلاح شده: «... ۱. هر گونه تبلیغ برای جنگ باید به موجب قانون ممنوع شود. ۲. هر گونه هواداری از تفرقه‌های ملی یا نژادی یا مذهبی که محرک تبعیض یا خصومت یا اعمال خشونت باشد باید به موجب قانون ممنوع شود».